

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**In Canonem Sacrificii Missae, Vti & reliquas eiusdem
Partes Brevis Ac Lvcv lenta, & ad pietatem vtilis Expositio**

Veken, Frans van der

Coloniae, 1644

Capvt IV. De Consecratione

urn:nbn:de:hbz:466:1-9878

uerfa significant, multiplicentur: tum ad magis declarandam rei magnitudinem, tum etiam vt longiore eiusdem rei consideratione magis nutriatur & crescat affectus. Præterquam quod singulis Crucibus, quæ hîc quinæ formantur, singula etiam verba aptari conueniret.

C A P V T I V.

De Consecratione.

Post oblationes verbales haud frustra, vt hætenus vidimus, multiplicatas, vna tandè sequitur realis Oblatio, sanè dignissima tanto præuio apparatu, per quam nimirum incruento verborû gladio *idem ille Christus in altari immolatur, qui in ara Crucis semel seipsum cruentè obtulit.* Quod qua ratione fiat, etsi ab alijs aliter explicetur, facile intelligitur per occisionem quandam mysticam & repræsentatiuam; qua
 quan-

quantum est ex vi significationis & veritatis verborum, Christi Corpus separatim à Sanguine, Sanguis à Corpore sub speciebus panis & vini ponuntur, tanquam corpus & sanguis victimæ occisæ. Sic enim aptissimè repræsentatur cruentum Christi Sacrificium semel in Cruce peractū, quo Sanguis eius à Corpore realiter separatus est, & Corpus à Sanguine per violentā huius effusionē.

Quod si alicui non placeat in hac representatione constituere veri huius essentiam Sacrificij: in omni tamen sententia vti illa potest ad diuinę passionis mortisq; memoriam, saltem accidentaliter ex Christi institutione cum eodem coniunctam. Nulla enim magis expressa, aut humanæ necis aut victimę iam mactatę imago; quàm si vno in loco corpus, in altero separatim totum sanguinem exponas. Vt exemplo Agni Apocalyptici in cælo stantis quasi occisi amplius declarabitur c. 7. ad *Agnus Dei.*

E 6. sig. 5. I.

§. I.

*De Personâ, quam Sacerdos hîc
sustinet.*

HOc præcipuè loco Sacerdos il-
lud S. Ignatij a, in Epistola ad E-
phesios sibi dictum existimet, *Estote
Ministri Dei, & Os Christi:* vt enim o-
ptimè obseruat S. Ambrosius l. 4. de Sa-
cramentis c. 4. *reliqua omnia, que di-
cuntur, laudem Deo deferunt: oratio
præmittitur pro populo, pro Regibus, pro
cæteris: ubi venit ut conficiatur ve-
nerabile Sacramentum, iam non suis ser-
monibus Sacerdos, sed utitur sermonibus
Christi.* Hinc non aliter, quàm si ipse
esset Christus, ait: *Hoc est Corpus
meum: Hic est Calix Sanguinis mei.*

Consideret igitur, cuius hîc perso-
nam exhibeat, nec vultum tantùm, o-
culos, manus ad eius dignitatem & ma-
iestatem componat, quod & histriones

no-

a Epist. 14

norunt, quando licet sint vilissimi, e-
mentito habitu Regem aut Cæsarem
in theatrum deferunt: sed præsertim
suppares Saluatori animos induat, eaq;
in Deum religione, in eundem ac pro-
ximum charitate, deuotione & mentis
elevatione hoc Sacrificium offerat, qua
Christus idem obtulit in vltimâ Cœnâ,
vel etiam in Cruce: quantum tamen
mortalibus eius sequi vestigia passibus
haud æquis conceditur.

Cogitet etiam hîc sese in nobilissimo
sanctorum Angelorum versari teatro:
nam, teste Chrysofomo *a*, *per id tem-*
pus & Angeli Sacerdoti assident, & cœ-
lestium potestatum vniuersus ordo cla-
mores excitat, & locus Altari vicinus,
in illius honorem, qui immolatur, An-
gelorum choris plenus est. Qui ocula-
tissimi spectatores omnia interna Sa-
cerdotis & externa considerant, sta-
timq; notant, si quid in illis dissonum
sit à persona, quam sustinet. Sed men-

E 7 tis
supra l. 6. de Sacerd. c. 4.

tis oculos maximè in Christum totamq; Sanctissimam Trinitatem omnia intuentem intendat, & ab occulto præcone (Angelorù scilicet assistentium aliquo) illud sibi inclamari intelligat, *Hoc age.*

§. II.

De Consecratione Corporis Christi.

Quid porrò Sacerdoti agendum in Consecratione panis, præscribitur verbis sequentibus, *qui pridie quàm pateretur, &c.* Quorum alia præambula sunt ad Consecrationem, & à Sacerdote proferuntur historicè & recitatiuè: alia vim Consecrationis continent, atque etiam personaliter & enunciatiuè dicuntur. In historicis refertur, quo pacto Dominus noster hoc Sacrificium instituerit, Patriq; obtulerit in vltima Cœna: vt *inspiciat* Sacerdos, & *faciat secundùm exemplar*; idq; tam perfectum & singulare, vt ad imitationem, neque quoad oculos & manus, neque

neq; quoad verba quicquam desideretur. Per consecratoria Sacrificium peragitur: vtraq; compendio explicanda.

Priorum initium est, *qui pridie quàm pateretur*: Is namq; *dilectissimus Patris Filius Dominus noster IESVS Christus*, cuius sub finem prioris orationis meminimus, apud Patrem: is, inquam, pridie suæ Passionis, cum aduersus eum pararemus vincula, flagella & Crucem, parauit nobis salutarem hanc mensam, hostiamq; instituit, quæ non cetera tantùm scelera, sed immane etiam illud aduersus ipsum sacrilegium, & plus quàm paricidium expiaret. *Accepit autem panem*, vt disceremus hanc victimam haud minus animabus fore necessariam vtilemque, quàm corporibus panem: *in sanctas & venerabiles manus suas*: ex quarum solo cōtactu nobis venerationi esse deberet, etiam si maiora abesset mysteria. *Et eleuatis oculis in cælum*, tū vt doceret nos vniuersas animæ nostræ cogitationes & vires, dum hæc geruntur, à terra in

cœlum transferre; tum etiam vt tantū operis, quod erat patraturus, primam causam authoremq; agnosceret *Patrem suum Omnipotentem*, quem esse in cœlis, dicere nos & cogitare in Oratione sua docuerat. Deinde præmissâ *gratiarum actione*, quam alias quoque ante insigniora miracula præmittere consueuerat, vt in multiplicatione panum, & Lazari resuscitatione, *Benedixit*, siue consecrando, vt aliqui volunt, siue potius bene precando, & diuinam omnipotentiam super panem inuocando, vt præsto esset, & iam & futuris Sacerdotum consecrationibus. Post hæc *fregit* panem, vel iam consecratum, vel potius mox consecrandum, *deditq; discipulis suis, dicens: Accipite, & manducate ex hoc omnes.*

- HOC EST ENIM CORPVS MEVM.

Hæc tandem miranda potentissimaq; sunt verba, quibus in persona Christi à Sacerdote prolatis, cœli fores aperiuntur, & annuente æterno Genitore

fore è sinu eius Unigenitus descendit: atque ille Rex gloriæ desideratus cunctis gentibus, quem cœli cœlorum capere non possunt, in ara se sistit, & sub exiguæ hostiæ inuolucris, inter Sacerdotis manus collocatus amabilissimo ore totiq; humano generi propitio dicit, *Ecce adsum.* Est quidem solum Christi Corpus, cuius præsentiam speciali iure ad sui veritatem sacra verba deponunt: sed illud arcano nexu, aureâque veluti catenâ, & diuiniſſimum Sanguinem, & sanctissimam Animam, atque ipsam Diuinitatem, omnesque cœlorum delicias & gratiarum thesauros secum trahit.

Non est animus veritatem hanc Catholicam à sanctis Euangelistis *a* commemoratam, & à D. Paulo *b* repetitam pluribus demonstrare, aut contra Nouatores propugnare: *procul profani* à tantis mysterijs, vel vt sacrâ magis for-

a Mat. 26. Marc. 14. Luc. 22.

b 1. Cor. 11.

formulà utar, *foris canes* a. Neque præ-
 sentis est instituti, ut scholastica subtili-
 tate mirabilem illam transsubstantia-
 tionem & sacramentalem præsentiam,
 aliorumq; mirabilium memoriam, que
 in hoc Sacramento abscondita sunt,
 perscrutemur: magis amat ad aras no-
 ster Redemptor simplicem fidei oculo-
 rum, quam sublimium speculatorem
 intellectum. Primum igitur hoc obse-
 quium Christo Domino suâ nos præ-
 sentiâ dignanti exhibeamus: credamus
 simpliciter verbis eius, eaq; *in illa pro-
 pria & apertissima significatione, quam
 ut Tridentinum loquitur b, præ se fe-
 runt, & secundum quam à Patribus in-
 tellecta sunt, verissima* fateamur. Ideoq;
 sepositis fictitijs & imaginarijs tropis,
*hoc, scilicet id quod sub specie panis of-
 fertur, (interprete eodem Concilio c,) atque a deo continetur, verè ac re ipsa
 esse Christi Corpus, firmissimè*
 teneamus.

§. III.

a *Apoc. 22.* b *Sess. 13. c. 1.* c *Sess. 13. c. 4.*

§. III.

De eiusdem adoratione, elevatione, & religioso contactu.

Posita hac fide, nullus dubitandi locus relinquitur, quin tantę Maieſtati, quamvis sub ſpecierum velamentis latentis Patrię cultum, qui vero Deo debetur, exhiberi oporteat. Ut enim ut ratione Concilij Tridentini *a*, quę hęc latet Maieſtas, idem ille eſt Deus, quem Pater introducens in orbem terrarum, dicit: *Et adorent eum omnes Angeli Dei, quem Magi procedentes adorauerunt: quem denique in Galilea ab Apostolis adoratum fuiſſe, Scriptura teſtatur b*: eandem igitur venerationem exigit. Quam, ut reddat Sacerdos, postquam iam iterum per Conſecrationis verba, Dei Unigenitum in orbem terrarum introduxit,

a Sess. 13. c. 4. b Psal. 96. Hebr. 1.

Matth. 2. Matth. 28. Luc. 24.

duxit, vnà cum Angelis altare circum-ambientibus, cum præsertim & ipse sit Angelus, aut certè esse debeat, Numinis præsentiam agnoscit, & genuflectens quàm potest submississimè ac religiosissimè omnium Dominum adorat.

Tunc verò toti etiam populo adorandum proponit eleuata super caput hostia, non solum ad commodiorem adorantium adspectum: verùm etiam in venerationis ac submissionis argumentum. Apud plurimas enim nationes, ac præsertim Orientales in vsu positum, vt quæ singulari cultu prosequi volunt, si ita res ferat, capiti imponant, quasi se suaq; omnia illi submittentes. Simul Christum repræsentat *exaltatum à terrâ* a in Crucem, omniaque ad se trahentem: & è cœlis Angelos, & in terris mortales, quin ipsos etiam inferos. Ita procutante Patre, vt in nomine IESV, vbicunque fuerit, etiam in altari,

omne

2 Ioan. 12.

omne genu flectatur cœlestium, terre-
strium, & infernorum a. Denique Ec-
clesiæ, pro qua apud DEVM legatione
fungitur, eius veluti gestæ rationem
reddens, ostendit quàm *magna & pre-*
tiosa b è cœlo retulerit dona: quæ vo-
lentibus frui ad omnem salutem & bea-
tatem deseruiant.

Mira fanè benignitas & humanitas
Saluatoris nostri c, quod vel semel po-
puli venerationi exhibitus è Sacerdotis
manibus non euolet, rectaq; via Em-
pyreum cœlum glorioso debitum cor-
pori vno impetu petat. Sed placet diu-
tius *diuitias sui erga homines amoris,*
quas in hoc Sacramento *effusas* Tri-
dentinum *d* testatur, nobiscum com-
municare. Reponi ergo à Sacerdote
in altari se finit, eiusq; manibus sæpius
contrectari.

O quàm puras decet esse eius manus,
quantis meritis graues, quæ sub candi-
dis

a Philipp. 2. b 1. Pet. 2. c Tit. 3.
d Sess. 13. c. 2.

dis panis exuuijs cœlestis illud pignus
attrectant! Vidit quondam *Isaias a*
unum de Seraphim non manu, sed
forcipe tulisse calculum de altari: cur
autem forcipe? Non erat periculum,
ne ignis læderet angelicas manus: sed
præ religione ac reuerentia, prunam
Deo sacram aliter contingere Seraphi-
nus non audebat. Quo fortè exemplo
Christianos in Græcia Sacerdotes ar-
genteis olim aureisq; forcipibus vsos
legimus, quas ad cœlestem hanc pru-
nam ex altari capiendam exhiberent.
Vtinam vniuscuiusque manus Sacerdo-
tis, quibus sacrum Domini Corpus at-
tingit, sint Seraphicæ forcipes! Vtinam
auro charitatis fulgeant, & cæterarum
splendore virtutum, veluti gemmarum
coruscant!

Huiusmodi reor fuisse manus magni
illius *Conradi Eginonis*, Apostolici per
Germaniam Legati, cuius digiti, quibus
sacrosanctam hostiam sub Sacrificium

a *Isa. 6.* b *Spondanus an. Xpi 1225.*

attrectabat, ea luce splendere soliti, ut ad legendum, scribendumve, etiam obscurâ nocte, lucernis alijs non esset opus. Traxerant hanc lucem à religiosissimo contactu Domini Corporis: ut olim Moses *gloriam vultûs à consortio sermonis Domini* a. Nisi malis internæ radios sanctitatis, qui aliorum aliquando Sanctorum illustrant faciem, ex huius digitis promicuisse: quod inter sacrificandum in hos maximè anima se diffunderet, & vi amoris ac religionis impetu per digitos quodammodo erumpere, Dominumq; suum amplecti, cum eoq; coniungi gestiret.

§. IV.

*De Consecratione Sanguinis
Christi.*

Liberalissimus noster Dominus, haud contentus se semel Patri pro nobis obtulisse sub accidentibus panis,
ite-

a 2. Cor. 3. Exod. 24.

iterum sub vini speciebus se offert; eundem quidem quem prius, sed noua verborum forma, nouo item titulo religionis atque amoris. Religio quippe erga Patrem integrum postulabat Sacrificium, quod non nisi sub vtraque specie exhibetur; erga nos amor completum volebat spirituale conuiuium, quod non solo cibo, sed potu etiam spirituali constat. Quem futurum suum Sanguinem luculenter antea promiserat, cum diceret *a: Caro mea verè est cibus, & Sanguis meus verè est potus.* Accedebat perfecta representatio mortis Christi: de qua cum initio huius capituli dixerimus, reliquum est, vt sacrosancta verba paucis exponamus.

Nec opus hæere in præambulis, quæ *simili modo* gesta, atque ante consecrationem panis, similiter quoque explicantur: excepto quod hîc addatur, *postquam cœnatum est*, quod de cœna legali, qua Christus agnum pascha-

a Ioan. 6.

schalem cum discipulis comederat, de-
bere intelligi, colligitur ex Tridentino a
Sess. 22. vbi præsentis Sacrificij institu-
tionem describens, ait Christum cele-
brato veteri pascha, quod in memoriam
exitus de Aegypto multitudo filiorum
Israël immolabat, novum instituisse pa-
scha, se ipsum ab Ecclesia per Sacerdotes
sub signis visibilibus immolandum, in
memoriam transitus sui ex hoc mundo
ad Patrem: concinitq; Ecclesia in festo
Corporis Christi:

Post agnum typicum expletis epulis

*Corpus Dominicum datum Discipulis,
Eiusq; rationem paulò post reddit,*

Dat panis cœlicus figuris terminum.

Omitto disputationem scholasticam,
an præter cœnam legalem præcesserit
etiam communis cœna. Post priorem
certè accepit Christus hunc præclarum
calicem, eundem scilicet, quem acci-
pit Sacerdos, ratione eiusdem san-
ctissimi Sanguinis, qui finitâ Confe-

F. d. 22. c. 1.

a Sess. 22. c. 1.

cratione in Calice continetur. Calicem verè *præclarum*, quo epitheto tot ante sæculis eum decoravit regius Vates, cùm mensam Eucharisticam spiritualiter inebriantem describens, exclamavit a: *& calix meus inebrians quàm præclarus est!*

Sequuntur verba Consecrationis, *Hic est enim calix Sanguinis mei*, quæ ex S. Luca *b*, & Apostolo *c* desumpta æquivalent illis ex Matthæo *d*, & Marco *e*, *Hic est Sanguis meus*; siue per metonymiam ponatur cōtinens pro contento: siue per hypallagen *calix Sanguinis* accipiatur pro Sanguine calicis: quomodo vulgò dicimus effundi vas aquæ, vel calicem vini, quando aqua vel vinum contentum effunditur. Maluit autem Ecclesia ex pluribus formis æquivalentibus præscribere supradictam: quia per *calicem Sanguinis* magis expressè significatur Sanguis, vt in

Pas-

a *Psal. 22.* b *Luc. 22.* c *1. Cor. 11.*
d *Matth. 26.* e *Marc. 14.*

Passione effusus, & iam potabilis, quam per verba alterius formæ. Atque hæc verba (exceptâ particulâ *enim*, quæ solius connexionis causâ apponitur) vel iisdem synonyma, in omnium sententiâ necessaria & essentialia sunt ad valorem Consecrationis: an verò sola, ut plures volunt, an cum sequentibus, vel quibusdam eorum, adhuc lis est sub Iudice hîc minimè determinanda. Cæterum licet non omnia verba huius formæ, quæ ut à Christo dicta recitantur, habeantur in Scripturis: *credimus tamen*, inquit Innocentius III. *quod formam verborum, sicut in Canone reperitur, & à Christo Apostoli, & ab ipsis acceperint eorum successores.*

Ad cæterorum quoq; verborum sensum quod attinet, placebit, opinor, si eiusdem Innocentij III. de hac forma consulti explicationi insistamus: Capite enim supra citato ait, cum in textu Evangelico tantum ponatur *novi Te-*

F 2 *sta-*
a cap. Cum Martha, de celebr. Miss.

stamenti, hinc interponi *æterni*: tum quod nouum Testamentum, siue promissio, quæ Christi Sanguine sancitur, non temporalia concernat bona, sicuti vetus faciebat, sed æterna: tum etiam quod illæ solæ voluntates testatoris immobiles, æternæq; existant, quæ nouissimæ sunt, eiusq; morte confirmantur: quod Christi testamento conuenire ibidem ex Apostolo probat. Addit calicem hunc dici *mysterium fidei*, quoniam aliud ibi creditur, quàm cernatur; & aliud cernitur, quàm credatur: cernitur species vini, & creditur veritas Sanguinis Christi, ac virtus unitatis & charitatis. Atque hæc ex Innocentio.

Postrema formæ verba, *Qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum*, ab alijs intelliguntur de mystica effusione Sanguinis in præsentis Sacramento, ab alijs de effusione reali in cruce: quidni cum pluribus de vtraque intelligamus? Dicitur autem effundendus *pro multis*, quoad efficaciam;

caciam; etsi pro omnibus, quoad sufficientiam: nisi malis per multos intelligere omnes: quia sunt multi. Additur, *in remissionem peccatorum*: teste enim S. Ioanne a, *Sanguis eius emundat nos ab omnibus peccatis*. Ad quod præsignificandum etiam in lege veteri *omnia in sanguine mundata, & sine huius effusione non factam remissionem*, videre est in Epistola ad Hebræos c. 9.

1. Ioan. 1.

§. V.

Hæc quotiescunque feceritis, in mei memoriam facietis.

Est ea ac semper fuit magnificentia diuina, pro summis in nos collatis beneficijs nihil reposcere, præter eorum memoriam: abiectissima verò ingratitude nostra, omnium obliuisci. Nota sunt eximia Dei benefacta in populum Hebræorum suæ familiæ primogenitum: *Non fecit taliter omni*

nationi a: nihilominus non fuerunt memores multitudinis misericordiae eius b. Idq; in gentis illius opprobrium haud immerito vertit D. Bernardus serm. 11. in Cantica, vbi erga DEVM gratitudinem commendans, *nolo*, inquit, vos *Iudaico notari opprobrio, de quibus Scriptura testatur, quod non fuerint memores benefactorum eius, & mirabilium, quae ostendit illis.*

Quod Iudaicum opprobrium vt à suis Christianis Saluator auerteret, non solum in iugi, quod instituit, Sacrificio, suae Passionis, vnde reliqua beneficia profluxere, imaginem, ea qua supra dicebamus ratione, adumbravit: verum etiam vt in illam mentis oculos intenderent, hisce mandauit verbis c: *Hoc facite in meam commemorationem, quae paulò aliter ex Apostolo ad Canonem accommodata, eundem tamen sensum habent: qui scilicet in festo Corporis Christi hoc rhytmo redditur:*

Quod

a Psal. 147. b Psal. 105. c Luc. 22.

*Quod in cœna Christus gessit,
Faciendum hoc expressit*

In sui memoriam.

Atque hinc factum, ut tam præsens Sa-
cramentum, quàm Sacrificium dicatur
Eucharisticum, quasi gratitudinis ergo
institutum. Prima enim, eaq; præcipua
gratitudinis pars in memoria benefi-
ciorum consistit, tanquam cæterorum
officiorum, quæ benefactori debentur,
fundamento. Quemadmodum & su-
prema ingratitude in beneficiorum
obliuione ponitur: cuius rei causam
quidam à sæculi Sapientibus attigit,
quia nunquam fieri gratus potest, cui
totum beneficium elapsum est. De ge-
nuflexione & eleuatione Calicis, quæ
illi mandati recitationem exci-
piunt, videantur di-

cta §. 3.

a Sen. l. 3. de ben. c. 3.

F 4

CAP. 5.